Evaluatie

Integraal Veiligheidsplan De Markiezaten 2023–2026

Voor de periode 2023–2026 is het Integraal Veiligheidsplan De Markiezaten vastgesteld door de verschillende gemeenteraden. In dit plan zijn gezamenlijke prioriteiten geformuleerd en is richting gegeven aan de integrale aanpak van diverse veiligheidsvraagstukken binnen het district. Het plan bood een gezamenlijk kader voor samenwerking tussen gemeenten en veiligheidspartners en vormde de basis voor de uitvoering van uiteenlopende maatregelen en activiteiten op het gebied van veiligheid.

Met deze evaluatie wordt teruggekeken op de uitvoering van het Integraal Veiligheidsplan 2023–2026. Doel hiervan is om inzicht te krijgen in de wijze waarop uitvoering is gegeven aan de gestelde ambities en doelstellingen, en in hoeverre deze zijn gerealiseerd. Daarbij wordt gekeken naar de uitgevoerde activiteiten, de behaalde resultaten en de ontwikkeling van de samenwerking tussen de betrokken partners in de afgelopen vier jaar.

Daarnaast wordt stilgestaan bij de factoren die hebben bijgedragen aan het succes van de aanpak, evenals de knelpunten en aandachtspunten die zich in de praktijk hebben voorgedaan. De uitkomsten van deze evaluatie bieden waardevolle inzichten voor de doorontwikkeling van het integraal veiligheidsbeleid en vormen daarmee een belangrijke basis voor het opstellen van een nieuw integraal veiligheidsplan voor de komende periode.

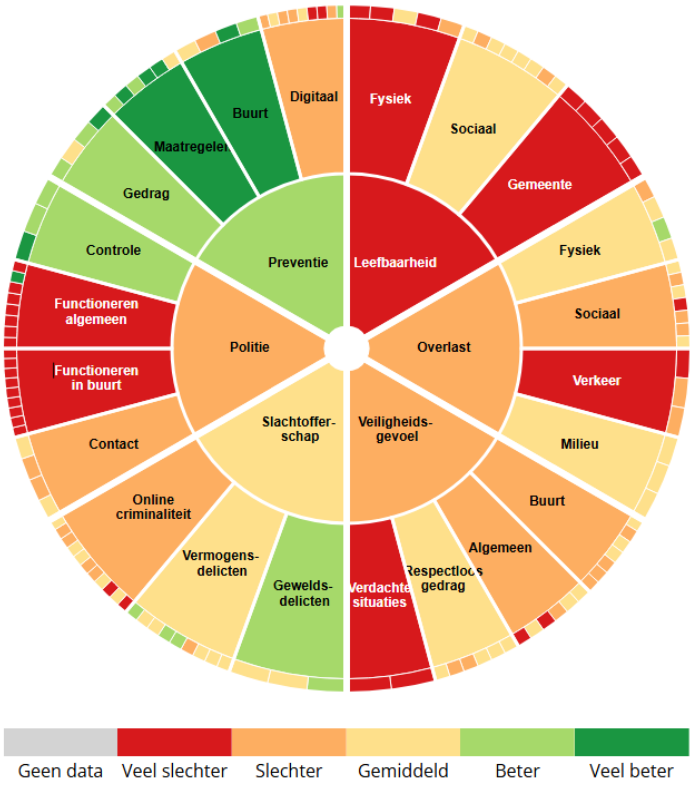
1 Algemeen

De Veiligheidsmonitor 2025 laat voor De Markiezaten een gemengd veiligheidsbeeld zien. Inwoners ervaren relatief veel overlast in hun woonomgeving en voelen zich vaker onveilig in de eigen buurt dan gemiddeld in Nederland. Dit wijst erop dat vooral de veiligheidsbeleving en ervaren leefbaarheid belangrijke aandachtspunten blijven.

Tegelijkertijd ligt het slachtofferschap van traditionele criminaliteit lager dan het landelijke gemiddelde. De ervaren onveiligheid lijkt daarmee niet volledig samen te hangen met daadwerkelijk slachtofferschap, maar wordt mede bepaald door ervaren overlast en ontwikkelingen in de directe leefomgeving.

Het veiligheidsbeeld verschilt daarnaast tussen gemeenten en kernen binnen het district. De uitkomsten van de Veiligheidsmonitor geven daarmee vooral een breed beeld van de ervaren veiligheid en moeten worden bezien in samenhang met lokale veiligheidsgegevens en signalen uit de praktijk. Ook het gebiedsprofiel[1] van De Markiezaten laat verschillen tussen de verschillende veiligheidsthema's zien.

De Veiligheidsmonitor bevestigt dat veiligheidsbeleving, leefbaarheid en ervaren overlast belangrijke aandachtspunten binnen De Markiezaten blijven. Tegelijkertijd is het feitelijke slachtofferschap van traditionele criminaliteit relatief beperkt. Dit onderstreept het belang van een integrale benadering waarin naast criminaliteitscijfers ook de ervaren veiligheid van inwoners wordt meegenomen. De resultaten uit de veiligheidsmonitor worden ook meegenomen in het nieuwe integraal veiligheidsplan.

Figuur 1. *Gebiedsprofiel De Markiezaten 2025.*

[1] Het gebiedsprofiel geeft een eerste, visueel overzicht van de sociale en fysieke veiligheid binnen district De Markiezaten. Aan de hand van verschillende indicatoren wordt de veiligheidssituatie in De Markiezaten afgezet tegen het gemiddelde van alle gebieden. Het profiel biedt daarmee een eerste beeld van opvallende ontwikkelingen en verschillen en vormt een basis voor verdere duiding en beleidskeuzes.

Rapportcijfers veiligheidsbeleving, leefbaarheid & sociale cohesie

De Veiligheidsmonitor van 2023 en 2025 geven een algemeen beeld van hoe inwoners de veiligheid en leefbaarheid in hun district beoordelen.

Veiligheidsbeleving

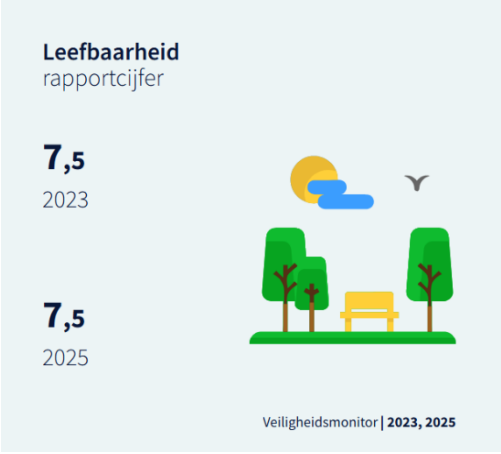
Inwoners beoordeelden hun veiligheidsbeleving in 2023 met een rapportcijfer van 7,3. In 2025 is dit cijfer licht gedaald naar 7,2. Het gaat hier om een marginale verandering, wat erop wijst dat het algemene veiligheidsgevoel in de buurt de afgelopen twee jaar redelijk stabiel is gebleven.

Leefbaarheid

De leefbaarheid werd in beide meetjaren met een 7,5 beoordeeld. Dit cijfer is dus volledig gelijk gebleven tussen 2023 en 2025, wat duidt op een stabiele waardering van de woon- en leefomgeving door de bewoners.

Figuur 2. *Rapportcijfer veiligheidsbeleving, 2023 en 2025.*

Figuur 3. *Rapportcijfer leefbaarheid, 2023 en 2025.*

Sociale cohesie

Naast veiligheid en leefbaarheid brengt de Veiligheidsmonitor ook de sociale cohesie in de buurt in kaart, uitgedrukt in een schaalscore. Deze score bedroeg zowel in 2023 als in 2025 een 6,3, wat aangeeft dat de onderlinge verbondenheid tussen buurtbewoners over deze periode ongewijzigd is gebleven.

Figuur 4. *Schaalscore sociale cohesie, 2023 en 2025.*

2 Criminaliteit

Georganiseerde criminaliteit

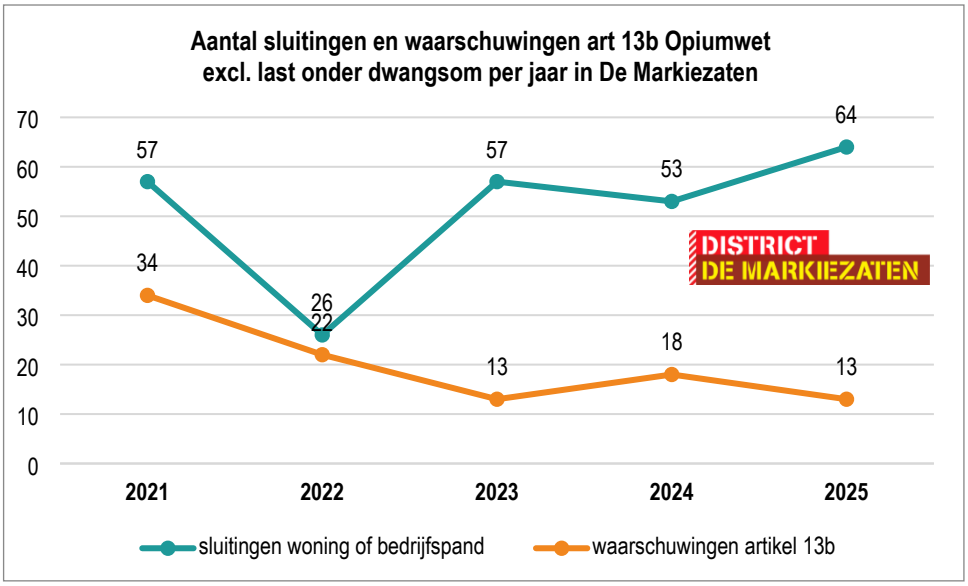
In de periode 2023–2026 is binnen district De Markiezaten intensief samengewerkt aan de aanpak van ondermijnende criminaliteit. De samenwerking tussen gemeenten, het RIEC en veiligheidspartners is verder versterkt en heeft geleid tot verschillende concrete resultaten. Zo zijn gezamenlijke integrale controles uitgevoerd, is districtelijk Bibob-beleid ontwikkeld en is een districtelijk opleidingsplan opgesteld.

De inzet van een bestuurlijke uitvoeringsspecialist (BUS) heeft in 2025 duidelijk meerwaarde gehad bij de voorbereiding en uitvoering van integrale controles. De functie heeft bijgedragen aan een meer samenhangende aanpak, een betere afstemming tussen betrokken partners en een effectieve vertaling van signalen naar concrete interventies. Gelet op deze meerwaarde is het wenselijk om de rol van de bestuurlijke uitvoeringsspecialist structureel te borgen. De functie is op dit moment nog tijdelijk. Er wordt daarom gewerkt aan mogelijkheden om deze functie structureel binnen de aanpak van ondermijnende criminaliteit te verankeren. Daarnaast is met de komst van een ontkleurde projectleider en de inrichting van de Infocel een belangrijke stap gezet in het professionaliseren van de informatiepositie en de gezamenlijke, informatiegestuurde aanpak van ondermijnende criminaliteit.

Naast repressieve maatregelen is nadrukkelijk ingezet op preventie en bewustwording. Initiatieven zoals de boerenlunch, de campagnes van Meld Misdaad Anoniem en Samen voor een Veilige Buurt hebben bijgedragen aan het vergroten van de meldingsbereidheid en het herkennen van signalen van ondermijning. Daarnaast is vanuit adviseurs openbare orde en veiligheid van de gemeenten geïnvesteerd in bewustwording en het versterken van het netwerk, onder andere door keukentafelgesprekken, het aansluiten bij dorps- en gebiedstafels en contacten met partners zoals ZLTO en PVO. Ook zijn (burger)raadsleden en medewerkers van de buitendienst hierbij betrokken. Binnen het thema Weerbare Overheid is daarnaast een belangrijke basis gelegd met de implementatie van de Zeeuwse en Brabantse Norm Weerbare Overheid.

De gegevens uit de ‘Monitor Integrale Veiligheid’ laten zien dat ondermijnende criminaliteit onverminderd een actueel veiligheidsvraagstuk blijft. Het aantal meldingen bij Meld Misdaad Anoniem nam toe van 523 in 2021 naar 888 in 2025. Daarmee kent De Markiezaten het hoogste aantal meldingen per 10.000 inwoners binnen de politie-eenheid Zeeland-West-Brabant. Vooral het aantal meldingen over drugscriminaliteit nam sterk toe, van 251 naar 516. Ook de veiligheidsbeleving van inwoners onderstreept dat drugscriminaliteit zichtbaar aanwezig is. Uit de Veiligheidsmonitor 2025 blijkt dat 7,8% van de inwoners veel overlast van drugshandel ervaart, ruim twee keer zoveel als het landelijke gemiddelde van 3,7%.

Tegelijkertijd is de bestuurlijke aanpak de afgelopen jaren verder ontwikkeld. Het aantal Bibob-toetsingen steeg van 156 in 2022 naar 337 in 2025 en ook het aantal sluitingen op grond van artikel 13b van de Opiumwet bleef hoog. Daarnaast is structureel ingezet op het vergroten van bewustwording en weerbaarheid. In de periode 2018 tot en met 2024 zijn binnen De Markiezaten naar schatting circa 180 awareness-sessies georganiseerd, met in totaal ongeveer 6.600 deelnemers. Hiermee is bij verschillende doelgroepen geïnvesteerd in het herkennen van signalen van ondermijning en het vergroten van de meldingsbereidheid.

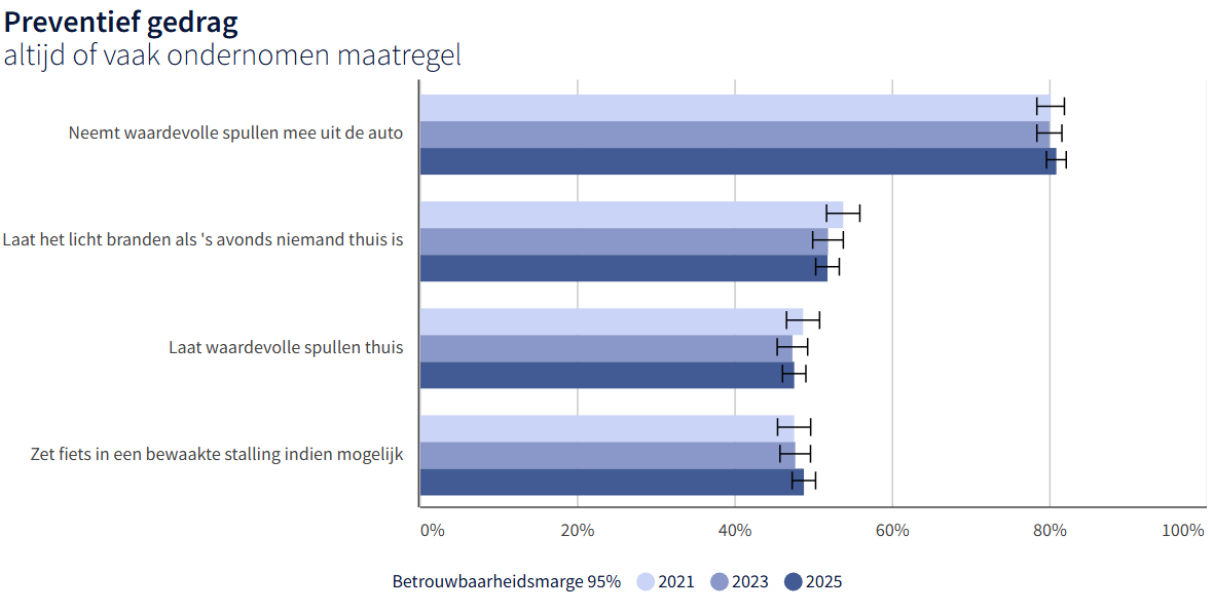

Figuur 5. *Damoclesbeleid sluitingen en waarschuwingen De Markiezaten.*

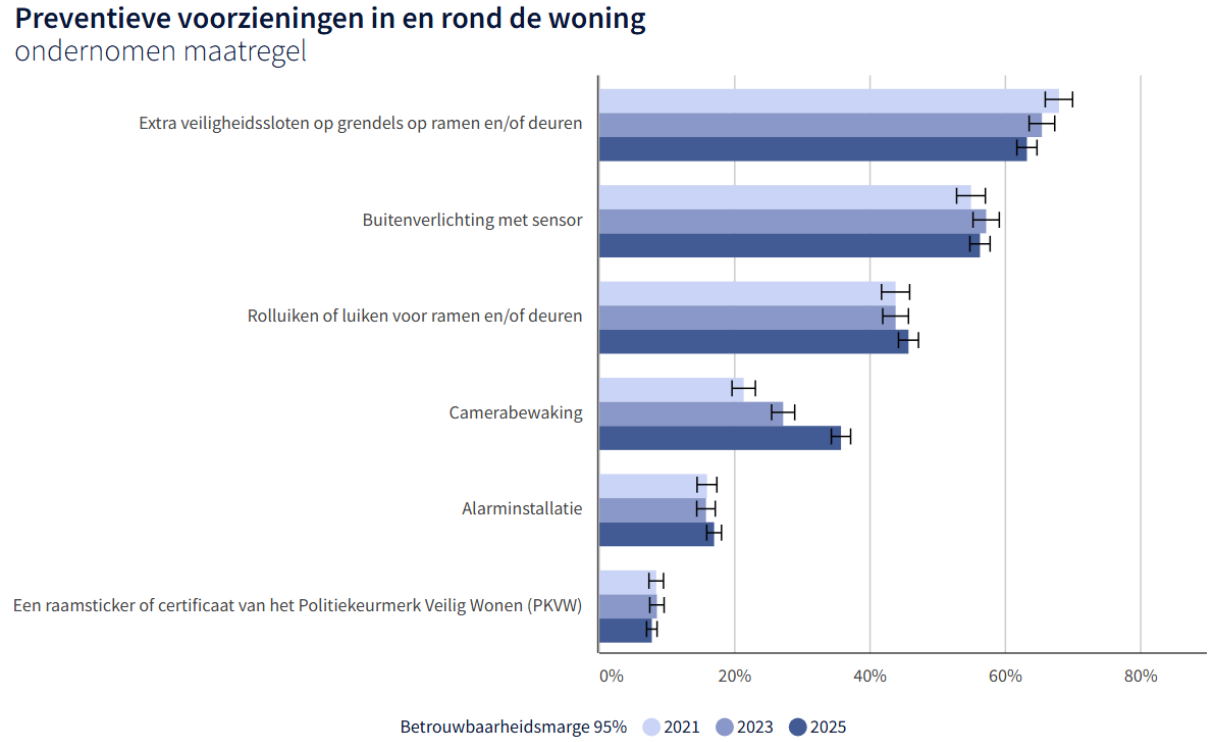
De ontwikkelingen laten zien dat ondermijning binnen De Markiezaten een blijvend aandachtspunt is. Tegelijkertijd zijn zowel de bestuurlijke aanpak als de preventieve inzet de afgelopen jaren verder versterkt. Naast ondermijnende criminaliteit laat de Veiligheidsmonitor ook zien hoe inwoners zich weren tegen traditionele vormen van criminaliteit, zoals inbraak en diefstal en hoe het slachtofferschap zich in de periode 2023–2025 heeft ontwikkeld.

Figuur 6. *Aandeel inwoners dat in de afgelopen 12 maanden slachtoffer werd van traditionele criminaliteit, 2023 en 2025.*

Figuur 7. *Preventief gedrag: door inwoners altijd of vaak genomen maatregelen, 2021–2025.*

Figuur 8. *Preventieve voorzieningen in en rond de woning, 2021–2025.*

Mensenhandel

In de periode 2023–2026 is de aanpak van mensenhandel binnen district De Markiezaten verder versterkt en structureel geborgd. De functie van zorgcoördinator mensenhandel is ingevuld en ondergebracht bij het Zorg- en Veiligheidshuis. Daarnaast beschikt iedere gemeente over ten minste één aandachtsfunctionaris mensenhandel vanuit Openbare Orde en Veiligheid. Ook binnen het sociaal domein zijn aandachtsfunctionarissen actief, al is dit nog niet in iedere gemeente het geval. Het streven is om de functie binnen beide domeinen in alle gemeenten verder te borgen. De aandachtsfunctionarissen en zorgcoördinator komen iedere zes weken bijeen en werken regionaal samen binnen de Regionale Aanjaagtafel Mensenhandel met onder andere het OM, AVIM en de Nederlandse Arbeidsinspectie. Ook is ingezet op kennis en bewustwording, onder andere via de Week

tegen Mensenhandel, trainingen voor professionals en jaarlijkse integrale controles gericht op het signaleren van arbeids- en seksuele uitbuiting.

Landelijk blijft mensenhandel een belangrijk aandachtspunt. In 2024 werden 944 slachtoffers gemeld bij CoMensha, 76 meer dan in 2023. Opvallend is de toename van minderjarige slachtoffers van criminele uitbuiting, bijvoorbeeld voor drugscriminaliteit, het beschikbaar stellen van bankrekeningen of het plegen van explosies. Tegelijkertijd neemt het aantal onderzoeken naar seksuele uitbuiting af. Ook vindt steeds meer werving en uitbuiting online plaats. De landelijke ontwikkelingen onderstrepen het belang van een blijvende integrale aanpak. Voor De Markiezaten ligt daarbij een belangrijke verbinding met de aanpak van jeugdcriminaliteit, ondermijning en digitale veiligheid.

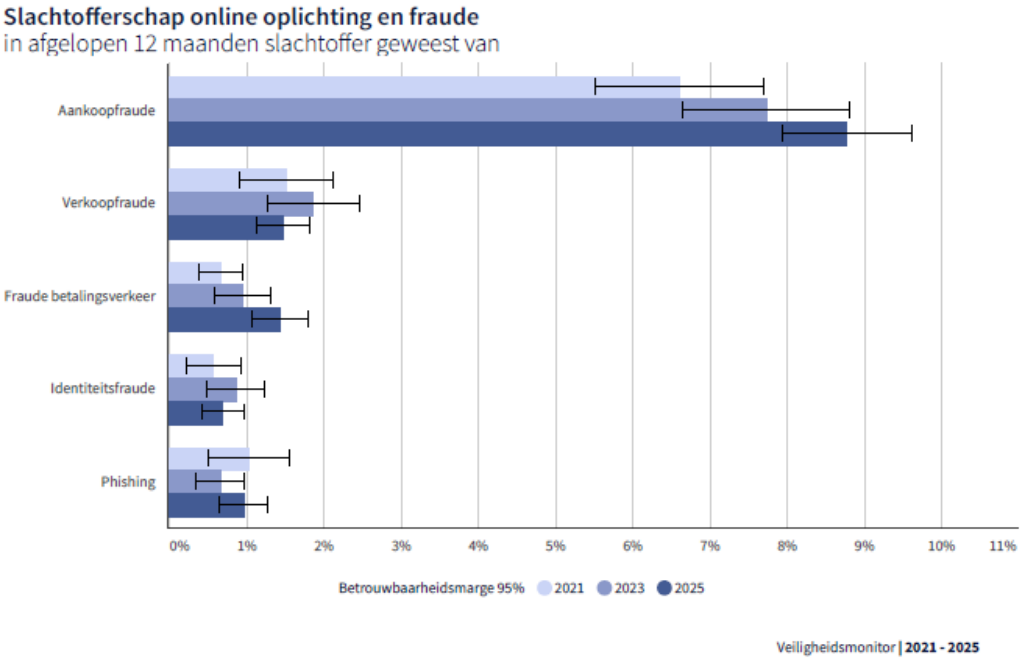
Cybercrime

Binnen district De Markiezaten is in de periode 2023–2026 nadrukkelijk ingezet op het vergroten van de digitale weerbaarheid van inwoners, ondernemers en organisaties. Dankzij subsidie van het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid is de regionale samenwerking verder ontwikkeld binnen het netwerk Cyberconnect, waarin gemeenten, politie, Openbaar Ministerie, Avans Hogeschool en andere partners kennis delen en gezamenlijk werken aan cyberweerbaarheid. Vanaf 2024 is gewerkt met jaarlijkse uitvoeringsagenda's, waarbij de samenwerking vanaf 2026 verder is verbreed naar meerdere veiligheidspartners. De nadruk lag daarbij op preventie, bewustwording en het vergroten van digitale vaardigheden. In de praktijk heeft dit geleid tot diverse concrete interventies. Zo zijn RFID-beschermpasjes uitgedeeld tijdens de Week van de Veiligheid, zijn bijeenkomsten georganiseerd voor ondernemers en senioren en is een glossy ontwikkeld om de interne samenwerking tussen gemeenten te versterken.

De Veiligheidsmonitor 2025 laat zien dat deze inzet noodzakelijk blijft. In 2025 gaf 17,5% van de inwoners aan slachtoffer te zijn geweest van online criminaliteit, een stijging ten opzichte van 2023 en iets boven het landelijke gemiddelde. Vooral aankoopfraude laat een duidelijke stijgende trend zien. Daarentegen is het slachtofferschap van hacken zowel binnen het district als landelijk afgenomen. Deze ontwikkeling bevestigt dat cybercriminaliteit steeds vaker bestaat uit digitale fraudevormen waarbij slachtoffers worden misleid, in plaats van technische aanvallen zoals hacken. Dit vraagt om een verschuiving van de preventieve inzet naar bewustwording, digitale vaardigheden en het herkennen van online fraude.

Figuur 9. *Aandeel inwoners dat in de afgelopen 12 maanden slachtoffer werd van online criminaliteit, 2023 en 2025.*

Figuur 10. *Slachtofferschap van online oplichting en fraude.*

3 Zorg en veiligheid

Jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit

In de periode 2023–2026 is binnen district De Markiezaten ingezet op het versterken van de gezamenlijke aanpak van jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit. Hiervoor is een districtelijke werkgroep Jeugd opgericht en zijn verschillende zichtsessies georganiseerd om gezamenlijk inzicht te krijgen in de aard en omvang van de problematiek en de meest effectieve interventies.

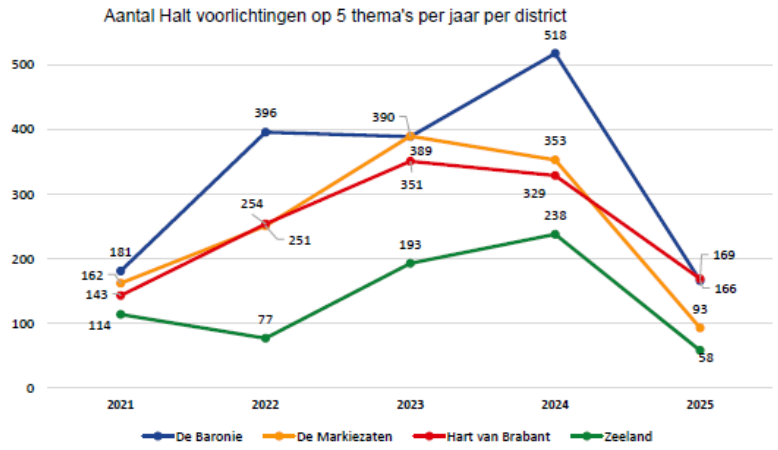
Naast de repressieve aanpak is nadrukkelijk ingezet op preventie, waarbij jongerenwerk, straathoekwerk en voorlichting op scholen belangrijke pijlers vormden. Extra aandacht is besteed aan vroegsignalering bij leerlingen in groep 7 en 8 van het basisonderwijs. Daarnaast zijn professionals getraind in het herkennen van signalen en het versterken van de samenwerking rondom jeugdproblematiek.

Aanvullend hierop heeft de kwartiermaker jeugd van november 2024 tot en met juni 2025 gewerkt aan de ontwikkeling van een preventieprogramma voor het district De Markiezaten, gericht op het voorkomen en verminderen van jeugdcriminaliteit, criminele/sexuele uitbuiting en jeugdoverlast. Hierbij stond het versterken van de samenwerking tussen onderwijs en gemeenten centraal. De nadruk lag op het ophalen van de behoeften vanuit het onderwijs en het gezamenlijk bepalen welke aanpak en ondersteuning nodig zijn om preventief effectiever op te treden.

De cijfers uit de Veiligheidsmonitor 2025 laten zien dat inzet op jeugd relevant blijft. Inwoners ervaren vaker overlast van rondhangende jongeren. Het aandeel inwoners dat aangeeft dat rondhangende jongeren voorkomen in de buurt is gestegen van 28,3% naar 34,1%. Ondanks deze stijgingen blijft het district op beide indicatoren onder het landelijke gemiddelde.

Positief is dat het aantal jeugdige verdachten de afgelopen jaren licht is afgenomen. Tegelijkertijd vraagt een nieuw signaal uit de Veiligheidsmonitor 2025 aandacht. In 2025 gaf 10,8% van de inwoners aan dat kinderen of jongeren in de buurt illegale klusjes uitvoeren voor criminelen. Dit bevestigt dat jeugd steeds vaker in aanraking komt met ondermijnende criminaliteit en benadrukt het belang van vroegsignalering en preventie.

Daarnaast is fors geïnvesteerd in preventieve voorlichting. Halt verzorgde in 2024 binnen het district 353 groepsvoorlichtingen, waarbij online veiligheid het meest behandelde onderwerp was. Hiermee wordt aangesloten op de veranderende aard van jeugdcriminaliteit, waarin digitale risico's een steeds grotere rol spelen.

Figuur 11. *Halt voorlichtingen per jaar per district.*

Geweld in afhankelijkheidsrelaties

In de periode 2023–2026 is de samenwerking rondom de aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties verder versterkt. Gemeenten hebben intensief samengewerkt met politie, zorgorganisaties, Veilig Thuis en het Openbaar Ministerie om signalen sneller te herkennen en interventies beter op elkaar af te stemmen. Daarnaast is de vrouwenopvang in de regio verbouwd en behouden gebleven, waardoor structurele opvang en begeleiding voor slachtoffers beschikbaar blijft. Ook is geïnvesteerd in deskundigheidsbevordering van professionals, zodat signalen eerder worden herkend en passende ondersteuning sneller kan worden ingezet.

Uit de gegevens van de Veiligheidsmonitor 2025 blijkt dat het aantal meldingen bij Veilig Thuis is gestegen van circa 2.100 in 2021 naar ruim 3.000 in 2025. Het persoonlijk slachtofferschap van mishandeling is in dezelfde periode nagenoeg stabiel gebleven. Deze ontwikkeling wijst erop dat problematiek vaker in beeld komt, zonder dat sprake is van een vergelijkbare stijging van het daadwerkelijke slachtofferschap.

Onbegrepen gedrag en zorgmijders

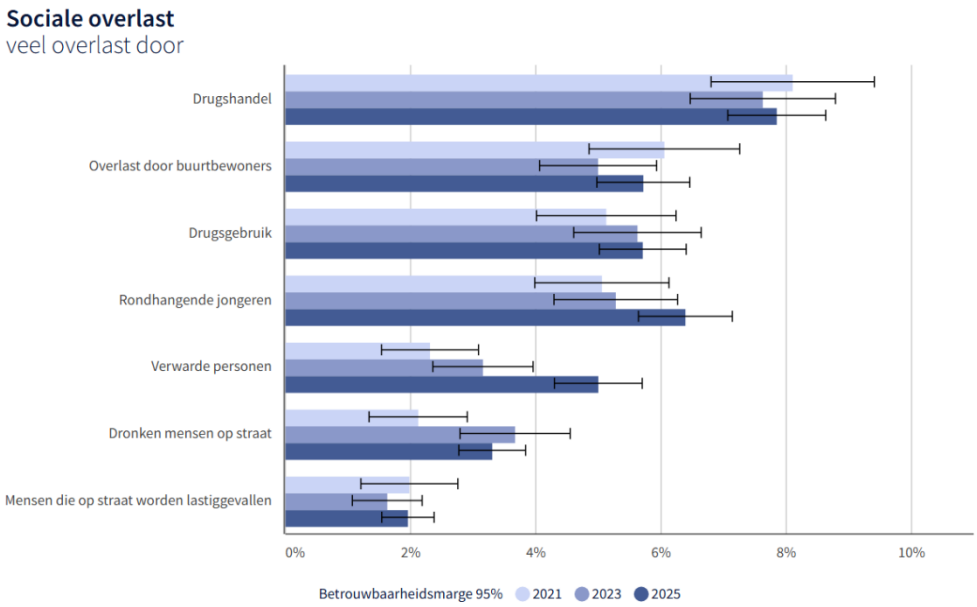
De aanpak van personen met onbegrepen gedrag en zorgmijders is in de afgelopen periode verder ontwikkeld. Gemeenten hebben intensief samengewerkt met politie, GGZ, GGD, zorgorganisaties en het Zorg- en Veiligheidshuis om passende ondersteuning te organiseren en veiligheidsrisico's te beperken. Belangrijke stappen zijn gezet door het borgen van regionale voorzieningen zoals de wijk-GGD en wijk-GGZ. Daarnaast is een tijdelijke opvangvoorziening voor dak- en thuislozen gerealiseerd en zijn verschillende pilots gestart, waaronder Skaeve Huse en de aanpak van designerdrugs.

Uit de gegevens van de Veiligheidsmonitor 2025 blijkt dat de problematiek de afgelopen jaren is toegenomen. Het aantal incidenten met personen met verward gedrag steeg van ruim 2.200 naar bijna 3.400. Ook inwoners ervaren steeds vaker overlast van personen met onbegrepen gedrag. Zowel het aantal inwoners dat deze overlast waarneemt als het aandeel dat hiervan daadwerkelijk hinder ondervindt is sterker gestegen dan landelijk. Deze ontwikkeling bevestigt dat de maatschappelijke druk op het zorg- en veiligheidsdomein toeneemt en dat complexe casuïstiek steeds vaker vraagt om een gezamenlijke aanpak.

Bovengenoemde ontwikkelingen zijn ook terug te zien in de breder ervaren sociale overlast in de buurt:

Figuur 12. *Aandeel inwoners dat veel sociale overlast ervaart, 2023 en 2025.*

Figuur 13. *Ervaren sociale overlast naar type overlast, 2021–2025.*

4 Veilige buurt

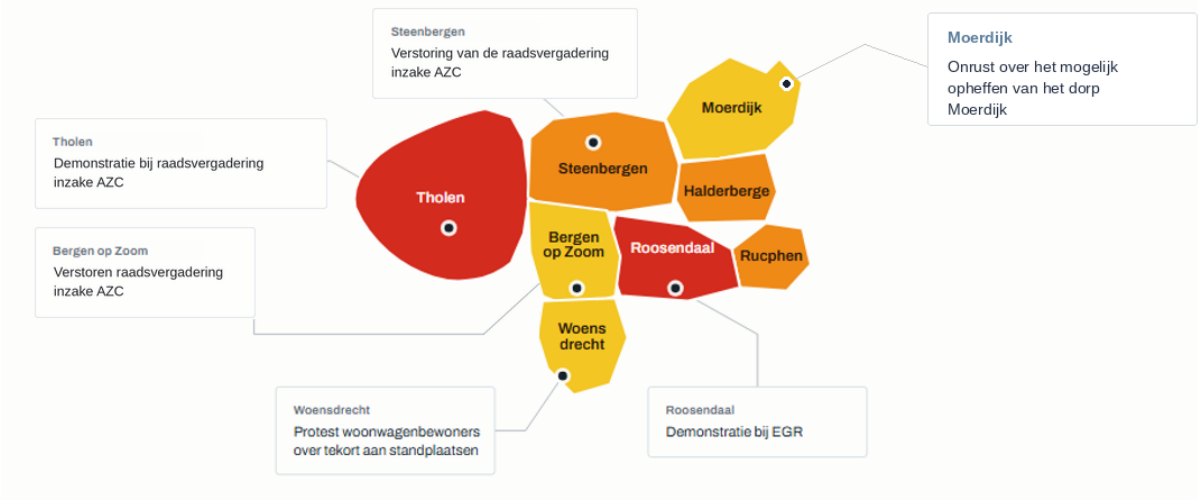
Maatschappelijke onrust

In de periode 2023–2026 is binnen het district ingezet op het versterken van de samenwerking tussen gemeenten, politie, Openbaar Ministerie, woningcorporaties, het Zorg- en Veiligheidshuis en andere betrokken partners. Daarbij is gewerkt aan een integrale aanpak waarin veiligheid en leefbaarheid in samenhang worden benaderd. Een belangrijk aandachtspunt was het tijdig signaleren van maatschappelijke spanningen en het voorkomen dat deze escaleren tot verstoringen van de openbare orde.

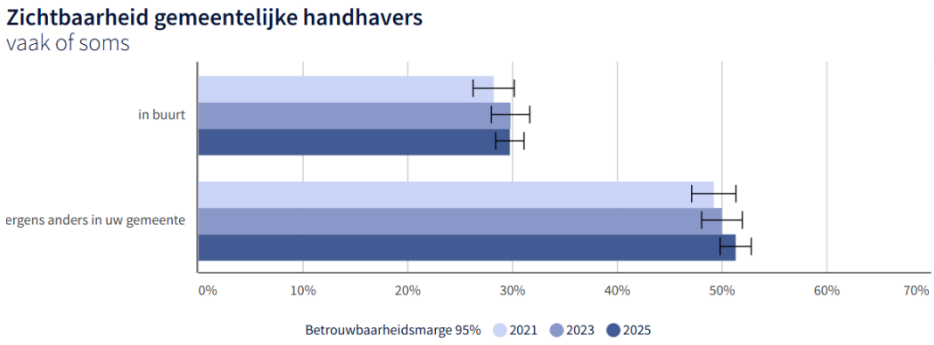
Binnen het district hebben zich in deze periode verschillende situaties voorgedaan waarin maatschappelijke onrust nadrukkelijk zichtbaar was. In veel gevallen bleef deze onrust beperkt tot zorgen, spanningen en protesten, zonder dat sprake was van daadwerkelijke wanordelijkheden. Ook in dergelijke situaties vraagt maatschappelijke onrust echter om extra inzet en capaciteit van gemeenten, politie en andere betrokken partners. Zo vonden in meerdere gemeenten protesten en demonstraties plaats rondom de opvang van asielzoekers. In Bergen op Zoom leidde een demonstratie in 2025 tot verstoring van een commissievergadering. Ook in Steenbergen ontstond in 2025 onrust rondom een raadsvergadering over asielopvang, waarbij politie en handhaving moesten optreden. In Tholen liep een demonstratie rondom de voorgenomen tijdelijke opvang van asielzoekers in 2026 verder op en was inzet van de ME nodig.

Ook rondom andere lokale thema's ontstond maatschappelijke onrust. Zo leidde het mogelijke opheffen van het dorp Moerdijk tot zorgen en onrust onder inwoners en vond hierover een kleinschalige demonstratie plaats. In Woensdrecht vormde de beschikbaarheid van woonwagenstandplaatsen aanleiding voor maatschappelijke onrust. Deze voorbeelden laten zien dat maatschappelijke onrust verschillende vormen kan aannemen en zich soms snel kan ontwikkelen van maatschappelijk ongenoegen naar een situatie waarin de openbare orde onder druk komt te staan. Lokale besluitvorming speelt hierbij regelmatig een belangrijke rol. Tegelijkertijd is niet iedere demonstratie of uiting van ongenoegen direct een veiligheidsprobleem. Het tijdig herkennen en duiden van signalen, het onderhouden van contact met betrokken groepen en het zorgvuldig faciliteren van het demonstratierecht zijn daarom belangrijke onderdelen van de aanpak.

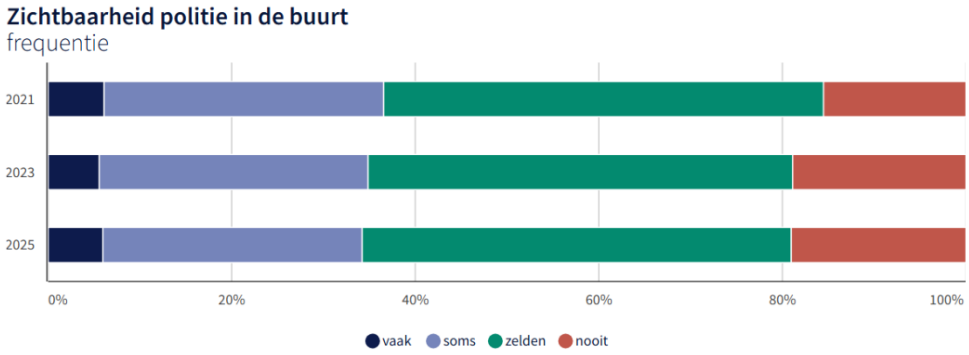
De aanpak stond gedurende de planperiode onder druk door beperkte politiecapaciteit. Om de zichtbaarheid en het toezicht in de openbare ruimte zoveel mogelijk op peil te houden, is daarom nadrukkelijk gebruikgemaakt van boa-capaciteit. Daarnaast waren een goede voorbereiding en tijdige afstemming tussen gemeenten, politie en andere partners van belang bij situaties waarin maatschappelijke spanningen konden oplopen. De ervaringen uit de afgelopen periode onderstrepen het belang van een goede informatiepositie, korte lijnen tussen betrokken partners en een gezamenlijke aanpak van maatschappelijke onrust. Voor de komende periode blijft het van belang om ontwikkelingen die kunnen leiden tot maatschappelijke spanningen vroegtijdig te signaleren en daarbij niet alleen te kijken naar de mogelijke gevolgen voor de openbare orde, maar ook naar de onderliggende maatschappelijke zorgen en ontwikkelingen.

Figuur 14. *Voorbeelden maatschappelijke onrust binnen district De Markiezaten.*

Figuur 15. *Zichtbaarheid van gemeentelijke handhavers (boa's), vaak of soms, 2021–2025.*

Figuur 16. *Zichtbaarheid van de politie in de buurt naar frequentie, 2021–2025.*

Radicalisering en polarisatie

Binnen het district is de afgelopen periode geïnvesteerd in het vergroten van kennis, bewustwording en handelingsperspectief rondom radicalisering en polarisatie. Deze inzet vond plaats tegen de achtergrond van een veranderend dreigingsbeeld. In december 2023 verhoogde de NCTV het landelijke dreigingsniveau terrorisme van niveau 3 (aanzienlijk) naar niveau 4 (substantieel), waarmee de kans op een terroristische aanslag als reëel werd ingeschat. Deze ontwikkeling onderstreepte het belang van blijvende aandacht voor het herkennen van signalen van radicalisering en het versterken van de kennis en handelingsbekwaamheid van professionals en bestuurders.

Een belangrijke ontwikkeling binnen het district was de invoering van een districtelijke meldkaart, waarmee professionals beter weten waar signalen kunnen worden gemeld en waar zij terechtkunnen voor advies.

Daarnaast zijn versterkingsgelden ingezet voor deskundigheidsbevordering. Jaarlijks zijn gemiddeld tien trainingen georganiseerd via het Rijksopleidingsinstituut Tegengaan Radicalisering en Extremisme. Ook is voor onderwijsprofessionals de Serious Game *Botsende ideeën* beschikbaar gesteld.

Hoewel de aard en omvang van radicalisering zich lastig laten uitdrukken in cijfers, heeft deze inzet bijgedragen aan een grotere deskundigheid, bewustwording en een beter handelingsperspectief bij professionals. De verhoging van het landelijke dreigingsniveau benadrukt daarbij het belang om deze kennis en expertise ook de komende jaren op peil te houden.

Figuur 17. Dreigingsbeeld NCTV tot en met 2023.

Figuur 18. Dreigingsbeeld NCTV vanaf 2024.

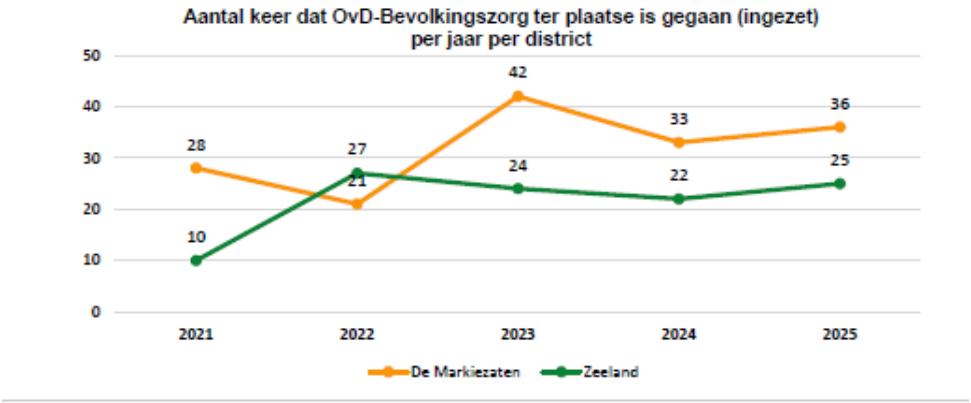
5 Risico's en omgeving

Veiligheidsrisico's

In de periode 2023–2026 is de crisisorganisatie binnen district De Markiezaten verder doorontwikkeld. De herinrichting van de organisatie voor bevolkingszorg, de implementatie van het basispakket Officier van Dienst Bevolkingszorg en de aandacht voor spoorveiligheid hebben bijgedragen aan een verdere professionalisering van de crisisbeheersing.

Daarnaast is geïnvesteerd in de opvang van vluchtelingen en in natuurbrandbeheersing. Samen met grondeigenaren, natuurbeheerders en de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant zijn verschillende natuurbrandbeheersplannen opgesteld.

Uit de gegevens van de 'Monitor Integrale Veiligheid' blijkt dat het district regelmatig wordt geconfronteerd met incidenten waarbij inzet van bevolkingszorg noodzakelijk is. Het aantal inzetten van de Officier van Dienst Bevolkingszorg is de afgelopen jaren gestegen. Daarnaast worden jaarlijks grote aantallen branden, ongevallen en leefmilieu-incidenten geregistreerd.

Figuur 19. *Inzet OVD-Bevolkingszorg per jaar per district*

6 Organisatie en samenwerking

Het huidige Integraal Veiligheidsplan (IVP) gaat uit van een gezamenlijke regierol van gemeenten, een integrale samenwerking met veiligheidspartners en het benutten van de voordelen van districtelijke samenwerking. Korte lijnen, professionele relaties en onderling vertrouwen vormen daarbij belangrijke uitgangspunten. Ook wordt benadrukt dat gemeenten steeds intensiever moeten samenwerken en de gezamenlijke opgaven en werklast met elkaar moeten dragen.

Uit de evaluaties blijkt dat deze uitgangspunten breed worden herkend en in de praktijk zichtbaar zijn. Gemeenten waarderen vooral de korte lijnen, het onderlinge vertrouwen en de bereidheid om kennis, ervaring en capaciteit te delen. Door gebruik te maken van elkaars expertise en gezamenlijk beleid, producten en werkwijzen te ontwikkelen, wordt voorkomen dat iedere gemeente afzonderlijk het wiel hoeft uit te vinden. Dit draagt bij aan meer slagkracht, een efficiënter gebruik van capaciteit en een meer uniforme aanpak van veiligheidsvraagstukken.

Het gezamenlijk opstellen van het IVP wordt door meerdere gemeenten genoemd als een belangrijk voorbeeld van succesvolle samenwerking. Het IVP biedt een gezamenlijk kader met gedeelde prioriteiten en een herkenbare districtelijke aanpak. Ook de gezamenlijke ontwikkeling van onder meer Bibob- en Damoclesbeleid, uitvoeringsplannen voor ondermijning, districtelijke controles, de aanpak van mensenhandel en de samenwerking binnen de AOV- en OvD-Bz-piketten worden genoemd als concrete opbrengsten. Daarnaast zijn binnen verschillende thema's gezamenlijke pilots, interventies, opleidingsactiviteiten en projecten uitgevoerd. Daarmee heeft de samenwerking niet alleen geleid tot gezamenlijke beleidsontwikkeling, maar ook tot concrete resultaten in de uitvoering.

De verschillende overlegstructuren vormen een belangrijk fundament onder de samenwerking. Het veiligheidsoverleg, het districtelijk ondermijningsoverleg, de werkgroepen en de samenwerking binnen crisisbeheersing dragen bij aan kennisdeling, afstemming en het gezamenlijk oppakken van veiligheidsvraagstukken. Lokale signalen kunnen hierdoor worden vertaald naar districtelijke prioriteiten en gezamenlijke acties. Ook de samenwerking tussen Zorg, Sociaal Domein en Veiligheid wordt door meerdere gemeenten als een positieve ontwikkeling gezien. Deze verbinding draagt bij aan een meer integrale aanpak van complexe maatschappelijke vraagstukken.

De evaluaties laten daarnaast zien dat de kracht van de samenwerking in belangrijke mate wordt bepaald door de mensen die eraan invulling geven. Persoonlijke contacten, elkaar kennen, vertrouwen en elkaar weten te vinden worden als minstens zo belangrijk ervaren als formele overlegstructuren. Continuïteit van medewerkers, een constructieve houding en de bereidheid om gezamenlijk verantwoordelijkheid te nemen zijn daarbij belangrijke succesfactoren. Verschillende gemeenten vervullen op specifieke thema's een voortrekkersrol en stellen hun kennis, producten en ervaringen beschikbaar aan het gehele district.

Inzichten uit de evaluaties

De evaluaties laten een consistent beeld zien: er is brede waardering voor de districtelijke samenwerking en voor de rol van het IVP als gezamenlijk kader voor beleid, uitvoering en samenwerking. De belangrijkste meerwaarde ligt in kennisdeling, gezamenlijke beleidsontwikkeling, collegiale ondersteuning, korte lijnen en het gezamenlijk benutten van capaciteit en expertise. De samenwerking helpt bovendien om verschillen in capaciteit en specialistische kennis tussen gemeenten op te vangen en versterkt de gezamenlijke positie richting externe partners en regionale samenwerkingsverbanden.

Tegelijkertijd is verdere versterking van de samenwerking wenselijk. Gemeenten geven aan behoefte te hebben aan betere informatie-uitwisseling, een betere benutting van elkaars expertise en verdere

ontwikkeling van de thematische werkgroepen. Ook wordt aandacht gevraagd voor een evenwichtigere verdeling van verantwoordelijkheden, trekkersrollen en deelname aan overlegstructuren. Een duurzame districtelijke samenwerking vraagt om actieve betrokkenheid en een evenredige inzet van alle acht gemeenten. Iedere gemeente moet daarom voldoende ambtelijke capaciteit beschikbaar hebben om structureel deel te nemen aan overlegstructuren en, waar mogelijk, bij te dragen aan gezamenlijke werkzaamheden en verantwoordelijkheden.

Tot slot liggen er kansen om de samenwerking verder te professionaliseren door kennisdeling structureler te organiseren, gezamenlijke opleidingen en trainingen te ontwikkelen en nieuwe medewerkers actief te ondersteunen. Ook blijft het belangrijk om de regie en afstemming op het snijvlak van zorg en veiligheid verder te versterken, zodat de beschikbare kennis en expertise binnen het district optimaal wordt benut.

Tips voor de samenwerking voor het nieuwe Integraal Veiligheidsplan

1. De belangrijkste opgave voor de nieuwe periode van het Integraal Veiligheidsplan is het verder versterken van de bestaande samenwerking. Daarbij worden de volgende aanbevelingen gedaan:
2. Versterk de districtelijke informatiepositie door lokale signalen, trends en ontwikkelingen structureler uit te wisselen en gezamenlijk te duiden.
3. Borg de thematische werkgroepen door per prioriteit te werken met duidelijke trekkers, vertegenwoordiging van alle gemeenten en concrete uitvoeringsafspraken.
4. Benut specialistische expertise beter door gemeenten op specifieke thema's een voortrekkers- of expertiserol te laten vervullen en ontwikkelde producten districtelijk beschikbaar te maken.
5. Maak afspraken over gedeeld eigenaarschap en actieve deelname van alle gemeenten aan werkgroepen, projecten en districtelijke producten.
6. Investeer blijvend in gezamenlijke kennisontwikkeling, opleidingen, themabijeenkomsten en de begeleiding van nieuwe medewerkers binnen het veiligheidsdomein.
7. Vergroot de gezamenlijke uitvoeringskracht door vaker districtelijk op te trekken bij controles, interventies, campagnes en uitvoeringsproducten.
8. Blijf investeren in de relationele kant van de samenwerking door ontmoeting, kennisuitwisseling en netwerkvorming actief te stimuleren. De evaluaties laten zien dat vertrouwen en persoonlijk contact belangrijke voorwaarden blijven voor succesvolle samenwerking.
9. Ontwikkel een districtelijke kennisinfrastructuur waarin beleidsproducten, formats, interventies, best practices en ervaringen eenvoudig kunnen worden gedeeld en hergebruikt door alle gemeenten.
10. Versterk het lerend netwerk binnen het district door periodieke veiligheidsbijeenkomsten, gezamenlijke opleidingen, trainingen en introductieprogramma’s voor nieuwe medewerkers te organiseren.
11. Versterk de samenwerking op het snijvlak van zorg en veiligheid door meer regie, afstemming en gezamenlijke voorbereiding binnen bestaande overlegstructuren en regionale samenwerkingsverbanden.

7 Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

Met het Integraal Veiligheidsplan 2023–2026 is de afgelopen jaren verder gebouwd aan een integrale en gezamenlijke aanpak van veiligheid binnen district De Markiezaten. De evaluaties laten een opvallend consistent beeld zien: er bestaat brede waardering voor de districtelijke samenwerking en voor de wijze waarop het IVP heeft gefunctioneerd als gezamenlijk kader voor beleid, uitvoering en samenwerking. Op vrijwel alle prioriteiten zijn concrete stappen gezet en de samenwerking tussen gemeenten en veiligheidspartners is verder geprofessionaliseerd.

Vrijwel alle gemeenten benoemen kennisdeling, gezamenlijke beleidsontwikkeling, collegiale ondersteuning, vaste overlegstructuren en korte lijnen als belangrijke meerwaarde van de samenwerking. De gezamenlijke uitvoering van projecten, de ontwikkeling van districtelijke beleidskaders en het delen van kennis en capaciteit hebben bijgedragen aan meer slagkracht, een betere informatiepositie, efficiënter gebruik van beschikbare capaciteit en een meer uniforme aanpak van veiligheidsvraagstukken. De samenwerking helpt bovendien om verschillen in capaciteit, kennis en expertise tussen gemeenten op te vangen. Door gezamenlijk op te trekken kunnen ook kleinere gemeenten profiteren van specialistische kennis, bestaande producten en beschikbare uitvoeringscapaciteit. Dit versterkt niet alleen de lokale aanpak, maar ook de gezamenlijke positie richting externe partners en regionale samenwerkingsverbanden.

Een belangrijke ontwikkeling in de afgelopen vier jaar is dat de samenwerking binnen het district verder is geïntensiveerd. Op verschillende thema's zijn nieuwe overlegstructuren ingericht, gezamenlijke uitvoeringsagenda's opgesteld en kennis en capaciteit gedeeld. Hierdoor is de samenwerking minder afhankelijk geworden van individuele gemeenten en is steeds vaker sprake van een gezamenlijke districtelijke aanpak. Ook preventie en vroegsignalering hebben een steeds belangrijkere plaats gekregen binnen het veiligheidsbeleid. Op vrijwel alle thema's is geïnvesteerd in bewustwording, weerbaarheid, deskundigheidsbevordering en het versterken van de meldingsbereidheid. Daarmee heeft een ontwikkeling plaatsgevonden van een voornamelijk repressieve aanpak naar een bredere aanpak waarin voorkomen, vroegtijdig signaleren en samenwerken centraal staan.

De resultaten laten op verschillende thema's positieve ontwikkelingen zien. Zo is de bestuurlijke aanpak van ondermijning verder geprofessionaliseerd, is de aanpak van mensenhandel structureler geborgd en is de samenwerking binnen Cyberconnect versterkt. Ook is een lichte afname zichtbaar in het aantal jeugdige verdachten. Tegelijkertijd laten de cijfers zien dat verschillende veiligheidsproblemen onverminderd actueel zijn. Het aantal signalen van ondermijning, de ervaren aanwezigheid van drugscriminaliteit, online fraude en incidenten met personen met onbegrepen gedrag laten zien dat de maatschappelijke opgaven groot blijven en op onderdelen zelfs toenemen.

De veiligheidsopgaven worden bovendien steeds complexer. Vraagstukken als ondermijnende criminaliteit, cybercrime, mensenhandel, onbegrepen gedrag en de verwevenheid van zorg en veiligheid vragen om een integrale benadering waarin bestuursrechtelijke, strafrechtelijke en zorggerichte interventies elkaar versterken. Veiligheid kan daarmee steeds minder als een afzonderlijk beleidsveld worden beschouwd en raakt in toenemende mate verweven met ontwikkelingen op het gebied van zorg, leefbaarheid, digitalisering en maatschappelijke weerbaarheid.

Dit geldt in het bijzonder voor jeugd. De verwevenheid tussen jeugdoverlast, jeugdcriminaliteit en criminele en seksuele uitbuiting vraagt om een blijvende domeinoverstijgende aanpak. Ook de druk op de zorg- en opvangketen vraagt nadrukkelijk aandacht. Het aanbod aan opvangplekken, onder meer voor dak- en thuisloze personen en personen met onbegrepen gedrag, houdt onvoldoende gelijke tred

met de toenemende vraag. Dit onderstreept de noodzaak om de aansluiting tussen het zorg- en veiligheidsdomein verder te versterken en gezamenlijk te zoeken naar passende interventies.

Ook de veiligheidsbeleving van inwoners blijft een belangrijk aandachtspunt. Objectieve criminaliteitscijfers laten niet op alle onderdelen een verslechtering zien, terwijl inwoners op verschillende thema's wel meer overlast ervaren en zich vaker onveilig voelen. Met name overlast door verkeer, drugsgerelateerde problematiek, personen met onbegrepen gedrag en online criminaliteit beïnvloedt de ervaren leefbaarheid. Dit onderstreept dat veiligheid niet alleen wordt bepaald door geregistreerde incidenten, maar ook door de manier waarop inwoners hun leefomgeving ervaren.

Tegelijkertijd laten de evaluaties zien dat de districtelijke samenwerking nog verder kan worden versterkt. Gemeenten benoemen behoefte aan een betere informatie-uitwisseling, een betere benutting van elkaars expertise en een verdere ontwikkeling van de thematische werkgroepen. Ook wordt aandacht gevraagd voor een evenwichtiger verdeling van verantwoordelijkheden, trekkersrollen en deelname aan overlegstructuren, zodat de samenwerking breed wordt gedragen door alle gemeenten binnen het district.

Er liggen daarnaast kansen om de samenwerking verder te professionaliseren. Zo kan kennisdeling structureler worden georganiseerd en kunnen gezamenlijke opleidingen en trainingen verder worden ontwikkeld. Ook is het van belang om nieuwe medewerkers binnen het veiligheidsdomein actief te ondersteunen en hen sneller aan te laten sluiten bij de bestaande kennis en netwerken binnen het district. Op het snijvlak van zorg en veiligheid is behoefte aan sterkere regie en afstemming binnen de bestaande samenwerkingsstructuren, zodat ook op deze thema's optimaal gebruik kan worden gemaakt van de kracht van het district.

De evaluatie laat daarmee zien dat De Markiezaten in de afgelopen planperiode een stevige basis heeft gelegd voor een gezamenlijke aanpak van veiligheid. De kracht van het district ligt in de bereidheid om kennis, capaciteit en expertise te delen en gezamenlijk op te trekken waar veiligheidsvraagstukken de grenzen van individuele gemeenten overstijgen. Tegelijkertijd vraagt de veranderende en complexere veiligheidscontext om verdere ontwikkeling van deze samenwerking. Voor de nieuwe planperiode ligt er dan ook een belangrijke opgave om de bestaande samenwerking verder te verdiepen, de verbinding tussen veiligheid en andere domeinen te versterken en de gezamenlijke aanpak gericht te blijven inzetten op zowel repressie als preventie, vroegsignalering en maatschappelijke weerbaarheid.

Aanbevelingen voor het Integraal Veiligheidsplan 2027–2030

De evaluatie biedt verschillende aanknopingspunten voor de komende vier jaar. Op basis van de bevindingen worden de volgende aanbevelingen gedaan:

- **Blijf investeren in preventie, vroegsignalering en maatschappelijke weerbaarheid.**
  Veiligheidsvraagstukken ontstaan steeds vaker in de samenleving en vragen om een aanpak die naast repressie inzet op bewustwording, vroegsignalering en het vergroten van de weerbaarheid van inwoners, ondernemers, organisaties en professionals.
- **Versterk de verbinding tussen zorg en veiligheid.**
  De toenemende complexiteit van vraagstukken rondom onder meer personen met onbegrepen gedrag, jeugd en zorgmijding vraagt om een structurele verbinding tussen het veiligheids- en sociaal domein. Versterk hierbij de regie, afstemming en gezamenlijke voorbereiding binnen bestaande overlegstructuren en regionale samenwerkingsverbanden.
- **Blijf investeren in veiligheidsbeleving en leefbaarheid.**
  Combineer de aanpak van feitelijke criminaliteit met aandacht voor ervaren veiligheid, overlast en leefbaarheid. Zichtbaarheid van professionals, gerichte communicatie en het betrekken van inwoners kunnen bijdragen aan het versterken van het vertrouwen en de veiligheidsbeleving.

- **Maak ruimte voor nieuwe en veranderende veiligheidsvraagstukken.**
  Digitalisering, ondermijning, maatschappelijke polarisatie, klimaatgerelateerde risico's en de toenemende druk op het zorgdomein vragen om een flexibele veiligheidsaanpak. Zorg binnen het IVP voor voldoende ruimte om nieuwe ontwikkelingen tijdig te signaleren, gezamenlijk te agenderen en waar nodig tussentijds prioriteiten bij te stellen.
- **Versterk de districtelijke samenwerking en het gedeeld eigenaarschap.**
  Zet de intensieve samenwerking tussen gemeenten, veiligheidspartners en zorgorganisaties voort en maak duidelijker afspraken over verantwoordelijkheden, trekkersrollen en actieve deelname van gemeenten. Een evenwichtige verdeling van verantwoordelijkheden draagt bij aan een breed gedragen en duurzame samenwerking.
- **Versterk de districtelijke informatiepositie.**
  Wissel lokale signalen, trends en ontwikkelingen structureler uit en benut de gezamenlijke informatie om ontwikkelingen binnen het district tijdig te signaleren en te duiden. Combineer lokale kennis met beschikbare data en informatie van veiligheidspartners.
- **Borg en versterk de thematische samenwerking en het lerend vermogen.**
  Geef de thematische werkgroepen een duidelijke opdracht, trekker en vertegenwoordiging vanuit de gemeenten en werk met concrete uitvoeringsafspraken. Benut de verschillen in expertise en capaciteit tussen gemeenten door gemeenten op specifieke thema's een voortrekkers- of expertiserol te laten vervullen. Zorg voor structurele momenten van kennisdeling, zoals gezamenlijke opleidingen, trainingen en themabijeenkomsten, en maak beleidsproducten, formats, interventies, onderzoeken en goede voorbeelden laagdrempelig districtelijk beschikbaar en herbruikbaar. Besteed daarbij aandacht aan de introductie en begeleiding van nieuwe medewerkers. Gebruik evaluaties, cijfers, praktijkervaringen en signalen uit de gemeenten om gezamenlijk te leren van de uitvoering, de verbinding tussen thema's te versterken en waar nodig tijdig bij te sturen.
- **Vergroot de gezamenlijke uitvoeringskracht.**
  Onderzoek waar gemeenten vaker gezamenlijk kunnen optrekken bij controles, interventies, campagnes, trainingen en andere uitvoeringsactiviteiten. Hierdoor kan beschikbare capaciteit efficiënter worden benut en kan de slagkracht op districtelijke veiligheidsvraagstukken worden vergroot.

8 Tot slot

De evaluatie laat zien dat de koers van het Integraal Veiligheidsplan 2023–2026 heeft bijgedragen aan een sterkere samenwerking, een verdere professionalisering van de veiligheidsaanpak en een stevig fundament voor de toekomst. Tegelijkertijd maken de maatschappelijke ontwikkelingen duidelijk dat de veiligheidsopgaven niet kleiner worden, maar juist vragen om een blijvende gezamenlijke inzet. Het nieuwe Integraal Veiligheidsplan 2027–2030 kan voortbouwen op de resultaten die de afgelopen jaren zijn bereikt, met een sterke focus op samenwerking, preventie, weerbaarheid en een integrale aanpak van complexe veiligheidsvraagstukken.